

Nd.

523. Frumvarp til hafnalaga.

[181. mál]

(Eftir 2. umr. í Nd., 14. apríl.)

I. KAFLI

Yfirstjórn hafnamála.

1. gr.

Samgöngumálaráðuneytið hefur með höndum yfirstjórn allra hafnamála.

2. gr.

Forseti Íslands skipar hafnamálastjóra, sem jafnframt gegnir starfi vitamálastjóra.

Hafnamálastjóri veitir forstöðu Hafnamálastofnunar ríkisins, sem fer með framkvæmd hafnamála á þann hátt, sem ákveðið er í lögum þessum.

Ráðherra skipar verkfræðinga Hafnamálastofnunar, skrifstofustjóra og annað starfslið, að fengnum tillögum hafnamálastjóra.

Ráðherra kveður með reglugerð nánar á um starfssvið og skipulag Hafnamálastofnunarinnar, eftir því sem þurfa þykir.

3. gr.

Hafnamálastofnun ríkisins hefur yfirumsjón með hafnarframkvæmdum, sem styrktar eru samkvæmt lögum þessum. Sé um að ræða hafnarframkvæmdir, sem styrktar eru samkvæmt 1. tölulið 6. gr. laganna, getur Hafnamálastofnunin ákveðið, að hún annist framkvæmdirnar.

Hafnamálastofnunin skal hafa umráð yfir vélum þeim og tækjum, sem nauðsynleg eru til að annast þau verkefni, sem henni eru falin, svo og hafa í þjónustu sinni sérþjálfað starfslið.

II. KAFLI

Um greiðslu kostnaðar við hafnargerðir o. fl.

4. gr.

Ríkissjóður greiðir hluta af stofnkostnaði við hafnargerðir, eftir því sem ákveðið er í lögum þessum.

Ríkisstjórninni er heimilt að ganga, fyrir hönd ríkissjóðs, í ábyrgð fyrir lán-um, er hafnarsjóðir taka til hafnargerðar, eftir því sem nánar er ákveðið í lög-um þessum.

Til hafnargerða teljast samkvæmt lögum þessum:

Hafnargarðar, bryggjur og viðlegukantar, dýpkanir og uppfyllingar til hafnar-bóta, siglingamerki, dráttarbrautir, þurrkvíar, kranar og hafnsögubátar.

5 gr.

Skilyrði fyrir greiðslu kostnaðarhluta ríkissjóðs og ábyrgð ríkissjóðs á láni samkvæmt 1. og 2. málsg. 4. gr. eru:

1. Að bæjarfélag, hreppsfélag eða sýslufélag, eitt eða fleiri í sameiningu, hafi stofnað hafnarsjóð til þess að eiga og reka höfn og standa undir hafnarframkvæmdum og fengið til þess samþykki ráðuneytisins. Sé um fleiri en einn aðila að ræða, skulu þeir hafa gert með sér samning um kosningu hafnarstjórnar samkv. 11. gr., endurskoðun og úrskurðun reikninga, enda hafi samningurinn verið staðfestur af ráðuneytinu og hafnarstjórn fullskipuð.
2. Að hafnarsjóður hafi tryggt sér eignarrétt þess landsvæðis á strandlengju hafnarinnar, sem ráðuneytið og hlutaðeigandi hafnarstjórn telur þurfa undir hafnararmannvirki og starfsemi, sem nauðsynlegt er talið, að fari fram við höfnina. Ekki verður það þó gert að skilyrði samkvæmt þessari grein, að hafnarsjóður kaupi í þessu skyni íbúðar- eða verzlunarhús eða varanlegar byggingar af öðru tagi.
3. Að unnið sé að framkvæmdum samkvæmt tæknilegri og fjárhagslegri áætlun, sem sveitarstjórn hefur samþykkt, svo og ráðuneytið, að fenginni umsögn hafnamálastjóra og undir yfirumsjón hans.
4. Að tekjur og eignir hafnarsjóðs séu ekki taldar fullnægjandi til þess að standa undir stofnkostnaði hafnarinnar.
5. Að hafnarsjóður hafi skuldbundið sig til þess að annast á sinn kostnað venjulegt viðhald hafnarmannvirkja.
6. Að skýrslur og reikningar hafnarsjóðs hafi borizt hafnamálastjóra á lögboðnum tíma, sbr. 14. og 15. gr.
7. Að byrjað hafi verið að veita fé til hafnargerðarinnar á fjárlögum, áður en hún var hafin.
8. Heimilt er þó að veita ríkisábyrgð vegna hafnarframkvæmda, þótt eigi sé veittur til þeirra styrkur úr ríkissjóði.

6. gr.

Hluti ríkissjóðs af stofnkostnaði hafnargerðar á hverjum stað skal vera sem hér segir:

1. 75% stofnkostnaðar hafnargarða (öldubróta), þótt þeir nýtist til viðlegu, dýpkana á aðalsiglingaleið að og frá höfn og á hafnarsvæði innan marka, sem ákveðin eru af ráðuneytinu, þó ekki að bryggjum annarra en hafnarsjóðs.
2. 40% stofnkostnaðar annarra styrkhæfra hafnarmannvirkja.

Hluti ríkissjóðs í kostnaði við hafnargerðir samkvæmt lögum þessum greiðist eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum.

7. gr.

Til styrkhæfs hafnargerðarkostnaðar teljast undirbúningsrannsóknir, hönnun og útboðskostnaður og byggingakostnaður samþykktis mannvirkis, enda séu þessir kostnaðarliðir eðlilegir, að dómi hafnamálastjóra.

Til styrkhæfs kostnaðar teljast ekki vextir á byggingartíma, lántökukostnaður eða annar fjármögnunarkostnaður, kostnaður vegna lóða- eða landkaupa fyrir höfn, gengistap á erlendum lánum eða kostnaður vegna hækkunar verðtryggðra lána, nema slík lán hafi verið tekin út á kostnaðarhluta ríkissjóðs í framkvæmdinni.

8. gr.

Heimilt er að veita ríkisábyrgð á lánum vegna hafnargerða allt að jafnhárri þeirri upphæð, sem hafnarsjóður á að leggja fram.

9. gr.

Hver landeigandi er skyldur til að láta af hendi mannvirki og land, er þarf til þess að gera höfn samkvæmt lögum þessum, svo og til þess að gera brautir og vegi í því sambandi og til að leyfa, að tekin verði í landi hans grjót, mól og önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt þó gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist af hafnarsjóði þeim, sem hlut á að máli.

Nú vill annar hvor málsaðili ekki una mati, og getur hann þá krafizt yfirmats, en það skal gert innan 14 daga, frá því að matsgerð er lokið. Yfirmat skal framkvæma á sama hátt af 3 dómkvöddum mönnum.

III. KAFLI

Um framkvæmdaáætlanir.

10. gr.

Hafnamálastjóri gerir í samráði við hafnarstjórnir tillögur að áætlun um hafnargerðir til fjögurra ára í senn. Skulu slíkar tillögur miðaðar við skiptingu þess fjár, sem ætlað er til hafnargerða í almennri framkvæmdaáætlun ríkisins, ef slík áætlun er gerð, en að öðrum kosti skal miða við það heildarfjármagn, sem líklegt er talið, að til ráðstöfunar verði.

Ráðherra leggur áætlunina fyrir sameinað Alþingi til leiðbeiningar varðandi fjárútteganir og framkvæmd þessara mála.

Hafnamálastjóri skal síðan vinna að framkvæmd áætlunarinnar í samráði við viðkomandi hafnarstjórnir og eftir því sem fjármagn er fyrir hendi.

Ráðherra skal leggja árlega fyrir Alþingi skýrslu um framkvæmd áætlunarinnar, áður en fjárveitingar eru ákveðnar.

Á tveggja ára fresti skal endurskoða áætlunina og leggja hana þannig fram á Alþingi á sama hátt og hina upphaflegu áætlun.

IV. KAFLI

Um stjórn hafna og rekstur.

11. gr.

Hafnarstjórn, skipuð 3—5 mönnum, hefur á hendi stjórn hafnar og hafnarsjóðs á þann hátt, sem sveitarstjórn, sýslunefnd eða sameigendur hafnar ákveða og í samræmi við reglugerð.

Hafnarstjórn er kosin af sveitarstjórn þeirri eða sýslunefnd, sem stofnað hefur hafnarsjóðinn. Séu stofnendur fleiri en einn, fer um kosningu samkv. samningi. Sveitarstjórn ræður hafnarstjóra og ákveður verksvið hans samkvæmt tillögum hafnarstjórnar. Fela má oddvita, bæjarstjóra, sveitarstjóra eða formanni hafnarstjórnar störf hafnarstjóra.

12. gr.

Til þess að standast kostnað við hafnargerð og árlegan reksturskostnað hafnar, eða í þágu hafnarinnar, eftir að hafnargerð er hafin, er heimilt að leggja á eftirtalin gjöld:

1. Hafnargjöld á skip þau og báta, er nota höfnina, svo og á vöru, sem umskipað er, útskipað eða uppskipað í höfn, þar á meðal sjávarafla, sem lagður er á land á hafnarsvæðinu.
 - a. Lestagjald, miðað við brúttóstærð skipa og viðstöðutíma, fyrir að koma á hafnarsvæðið og hafa þar dvöl.
 - b. Bryggjugjald, miðað við brúttóstærð skipa og legutíma, fyrir að hafa not af bryggju og hafnarbakka.
 - c. Vörugjald af innfluttum og útfluttum vörum, þ. á m. gjald af afla.
 - d. Fastagjald fiskiskipa fyrir hafnarafnot.
2. Leigur fyrir afnot annarra mannvirkja eða tækja hafnarinnar.
3. Leyfisgjald eftir bryggjur og önnur mannvirki, sem gerð hafa verið skv. 17. gr.
4. Lóðargjöld.
5. Hafnsögugjald.

Herskip, skemmtiferðaskip og íslensk vitaskip og varðskip eru undanþegin gjöldum samkvæmt a—b-liðum 1. tl. þessarar greinar. Strandferðaskip, sem sigla eftir fastri áætlun, greiði hálf t. lestagjald, en fullt bryggjugjald, er þau koma að bryggju. Nú á annar aðili en hafnarsjóður bryggju innan hafnarsvæðisins, og má þá ekki taka í hafnarsjóð vörugjald af þeim vörum, er um þá bryggju fara, fyrr en hafnarsjóður hefur komið upp hafnarmannvirki. Eiganda slíkrar bryggju er óheimilt að innheimta vörugjald af vörum, er fara um bryggjuna, nema hafnarstjórn samþykki.

Öll gjöld samkvæmt þessari grein má taka lögtaki, og hafa þau sama forgangsrétt og opinber gjöld.

Heimilt er að ákveða, að skipagjöld skuli tryggð með lögveði í skipi, og gangi það veð í tvö ár fyrir sanningsveðskuldum.

13. gr.

Tekjum og eignum hafnarsjóðs má einungis verja til hafnargerðarinnar og reksturs hafnarinnar eða í þágu hennar.

Sveitar- eða sýslusjóður ber ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins, og aðilar samkvæmt samningi, sbr. 1. tl. 5. gr., ef um fleiri er að ræða en einn.

14. gr.

Fyrir 15. september ár hvert skal hafnarstjórn semja áætlun um tekjur og gjöld hafnarsjóðs á komandi ári og senda hana hafnamálastjóra ásamt nauðsynlegum skýringum á tekju- og gjaldaliðum, enda hafi áður verið leitað samþykkis hlut- aðeigandi sveitarfélags, eða fullnægt ákvæðum samnings um þetta efni, sbr. 1. tl. 5. gr.

15. gr.

Halda skal reikning yfir tekjur og gjöld hafnarsjóðs. Reikningsár hafnarsjóðs er almanaksárið.

Við lok hvers reikningsárs og eigi síðar en fyrir lok marzmanaðar á næsta ári skal skrá rekstrar- og efnahagsreikning hafnarsjóðs á sérstök eyðublöð, er hafnamálastjóri lætur gera fyrir hafnarsjóði, og senda hafnamálastjóra í tvíriti.

Reikninginn skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og reikninga bæjar- eða sveitarsjóðs, nema hafnarsjóður sé stofnaður með samningi, sbr. 1. tl. 5. gr., þá fer um endurskoðun og úrskurð reikningsins samkvæmt samningnum.

Hafnamálastofnuninni ber að senda hafnarsjóði viðskiptareikning síðastliðins árs fyrir 1. marz ár hvert, ef um viðskipti hefur verið að ræða á árinu.

16. gr.

Óheimilt er án samþykkis ráðuneytisins að selja, veðsetja eða leigja til langs tíma fasteignir hafnarsjóðs, kaupa fasteignir, eða taka lán til lengri tíma en svo, að þau verði endurgreidd af tekjuafgangi ársins, sem í hönd fer. Enn fremur er hafnarstjórn óheimilt að hefja, án samþykkis ráðuneytisins, svo kostnaðarsamar framkvæmdir, að tekjuafgangur hafnarsjóðs nægi ekki til að greiða kostnaðinn. Rísi ágreiningur milli hafnarstjórnar og hafnamálastjóra út af ákvæðum þessarar greinar, sker ráðherra úr. Skal þá óheimilt að hefja eða halda áfram framkvæmdum, sem deilt er um, fyrr en úrskurður ráðherra hefur verið kveðinn upp.

17. gr.

Meðfram strandlengju hafnarsvæðis má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka, nema samkvæmt tillögu hafnarstjórnar og samþykki ráðuneytisins.

Þeim, sem fengið hefur leyfi til að gera slíkt mannvirki, er skylt að halda því svo við, að engin hættu stafir af því. Sé leyfið eigi notað innan tveggja ára frá veitingu þess, fellur það úr gildi, og er óheimilt að gera mannvirki eftir þann tíma, nema leyfi komi til.

Heimilt er, ef nauðsyn krefur, að nema burt á kostnað eiganda bryggjur eða önnur mannvirki í sjó fram, sem staðið hafa ónotuð fimm ár eða lengur.

V. KAFLI

Um Hafnabótasjóð.

18. gr.

Hafnabótasjóður er eign ríkisins og lýtur stjórn þess ráðherra, er fer með hafnamál.

19. gr.

Fé Hafnabótasjóðs má ráðstafa á eftirgreindan hátt, að fengnu samþykki fjárveitinganefndar Alþingis:

1. Sjóðurinn veitir hafnarsjóðum lán til framkvæmda gegn ríkisábyrgð.
2. Sjóðnum er heimilt að styrkja endurbætur á hafnarmannvirkjum, sem skemmt hafa af völdum náttúruhamfara eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, án mótfamlags hafnarsjóðs.
3. Sjóðnum er heimilt að styrkja hafnarsjóði, sem eiga við sérstaka fjárhagsörðugleika að stríða vegna erfiðrar aðstöðu og dýrrar mannvirkjagerðar.
4. Sjóðnum er heimilt að veita hafnarsjóðum lán út á væntanleg ríkisframlög samkvæmt lögum þessum, ef fé er umfram þarfir 1.—3. liðs.

20. gr.

Tekjur Hafnabótasjóðs eru þessar:

1. Árlegt framlag ríkissjóðs ekki minna en kr. 8 000 000.00.
2. Tekjur af starfsemi sjóðsins.

21. gr.

Hafnabótasjóði er heimilt að taka lán til starfsemi sinnar innan lands eða utan allt að 350 millj. króna. Ríkissjóði skal heimilt að ábyrgjast þau lán.

Nú tekur Hafnabótasjóður lán með gengistryggingu eða vísitölukjörum, og er þá heimilt að binda greiðslur vaxta og afborgana af endurlánum slíks lánsfjár vísitölu eða gengi á sama hátt.

22. gr.

Ráðherra ákveður vexti og önnur kjör þeirra lána, er sjóðurinn veitir, með tilliti til þess, að sjóðurinn sé skaðlaus af starfsemi sinni. Ráðherra skal leita umsagnar hafnamálastjóra um allar umsóknir um framlög eða lána úr sjóðnum.

23. gr.

Seðlabanki Íslands annast vörzlu daglegrar rekðslu og bókhald Hafnabótasjóðs og veitir sjóðnum aðstoð við öflun lána.

24. gr.

Hafnabótasjóður er undanþeginn öllum sköttum til ríkis og sveitarfélaga, svo og stimpilgjöldum af lánskjöllum, þ. e. af eigin lántökum, ekki útlánsskjöllum.

VI. KAFLI

Ýmis ákvæði.

25. gr.

Ráðuneytið setur samkvæmt lögum þessum og að fengnum tillögum hafnarstjórnar sérstaka hafnarreglugerð fyrir hverja höfn. Í þeirri reglugerð skulu m. a. sett nánari ákvæði um:

1. Stærð hafnarsvæðis og takmörk.
2. Gjöld til hafnarsjóðs samkvæmt 12. gr.
3. Kosning hafnarstjórnar, tölu stjórnarmanna og starfssvið.
4. Umferð og góða reglu í höfninni.

Ákveða má í reglugerðinni, að skipagjöld skuli tryggð með lögveði í skipi og að það veð gangi í tvö ár fyrir sanningsveðskuldum.

Einnig skal setja í reglugerðina ákvæði um sektir fyrir brot á henni. Sektir renna í hafnarsjóð þann, sem hlut á að máli.

Hafnarreglugerð, er sett hefur verið samkvæmt lögum nr. 29 1946, gildir, unz ný reglugerð hefur verið sett í hennar stað samkvæmt þessum lögum, enda skal endurskoðun reglugerða og samræmingu við lög þessi lokið innan tveggja ára frá gildistöku þeirra.

Nú telur ráðuneytið, að hækka beri gjöld eða taka upp ný gjöld samkvæmt 12. gr., og getur það þá breytt gjaldskrá reglugerðar hjá þeim höfnum, sem í van-skilum eru við ríkisábyrgðasjóð, án þess að tillaga um það liggi fyrir frá hafnarstjórn, enda hafi verið leitað umsagnar hafnarstjórnar með hæfilegum fyrirvara, áður en breyting er ákveðin.

26. gr.

Með mál út af brotum gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, skal farið að hætti opinberra mála, og varða brot sektum, allt að 100 000.00 krónum.

27. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi fellð lög nr. 29 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, með síðari breytingum, og lög nr. 93 16. desember 1943, um hafnabótasjóð, ásamt síðari breytingum.

28. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1968.

Ákvæði til bráðabirgða.

Fyrsta fjögurra ára áætlun um hafnaframkvæmdir skal lögð fyrir reglulegt Alþingi haustið 1968 fyrir tímabilið 1969—1972.